



NİZAMİ KOLANLI

BƏXTİMƏ YAZILAN QARA GÜNLƏRƏ ƏLVİDA!

(povest)

"Həyatı keşməkeşli olan bir çox kənd uşaqları kimi mən də Azərbaycanın ucqar kəndlərindən birində dünyaya göz açdım. Böyüklərin dediyinə görə, o vaxt 1945-ci il olub. Özü də payız ayında, noyabrın iyirmisinə təsadüf edib. Bu dünyaya gəlməyimi heç kim, əsas da anam istəməmiş. Sonradan, yəni böyüyəndə öyrəndim ki, qohumlardan heç kim, xüsusən də anam razı deyilmiş, mən doğulam. Ha çalışdımsa da, bunun səbəbini heç vaxt öyrənə bilmədim.

Doğulduğum il çox ağır il idi. Böyük Vətən müharibəsi vaxtı aclıq, kasıblıq baş alıb gedirdi. İnsanlar pis vəziyyətdə yaşayırdılar. Çörək üçün adamlar bir-birini öldürürdü. Kəndimizdəki 12 yaşında bir uşaq, qonşu kənddən çörək alıb gələrkən yolda onu öldürüb çaya atmışdılar. Onun cəsədini neçə gündən sonra pis vəziyyətdə tapmışdılar. Bunları mənə atam danışmışdı. Mən dünyaya gələndə atamın 60-a yaxın yaşı var idi. Anam, onun üçüncü arvadı idi. Atamın birinci və ikinci yoldaşı xəstəlikdən dünyalarını dəyişmişdi. Atam kimsəsiz qalır və sonra anamla ailə qurur. Sonra da mən başıbəlalı dünyaya gəlirəm. Beş yaşım olanda artıq hər şeyi başa düşürdüm. Anamın mənə qarşı az da olsa sevgi, məhəbbəti yox idi. Heç nəyin üstündə həmişə məni döyürdü. Anadan gəlmə mənim ayağımın biri qısrulu - qısa idi. Yeriyyəndə ayağımın pəncəsini yerə qoyurdum. Atam isə mənə

ni çox sevirdi. Atam yaşlı olsa da, həddindən artıq işgüzarlığı ilə seçilirdi.

Həyatımızda böyük bir göl var idi. Həmişə su ilə dolu olurdu. Atam həyatımızın torpağından kərpic kəsib, ev tikmişdi. Onun yerinə su dolub göl əmələ gəlmişdi. Bir dəfə gölün qırağında durub, baxırdım. Birdən ayağım sürüşdü, gölə düşdüm. Qışqırırdım, atam evdə yox idi. Anam səsi mənə evdən çıxdı, mənə göldə suyun içində gördü, boğulurdum:

-Ana, mənə kömək elə!

Anam isə durub, əli qoynunda mənə baxırdı. Hava soyuq idi. Yavaş-yavaş heydən düşürdüm, bədənəm soyuqdan donurdu. Qışqırırdım:

-Ana, kömək elə, kömək elə!

Anam isə durub nifrətlə mənə baxırdı. Elə bil mənim ölməyimi gözləyirdi. Artıq heydən düşdüm. Cəhd elədim ki, bir də qışqıram, səsim çıxmadı. Atamın həyəətə gəldiyini gördüm, huşumu itirdim. Gözümü açanda özümü evdə gördüm. Atam mənə xilas etmişdi. Uşaq olsam da, anamın mənə nə qədər nifrət etdiyini anladım. Qəhər mənəni boğdu, yorğanı başıma çəkdim və doyunca ağladım. Kaş mən bu dünyaya gəlməyəydim. Xeyli fikrə getdim. Boğulmağım gözümün qarşısında canlanır və qorxudan bədənəm əsirdi.

Qapı açıldı, gələn anam idi. Onu görəndə istədim yerimdən duram, uzaqlara qaçam. Amma du-

ra bilmədim. Anam ayıldığını görüb, nifrətlə mənə baxdı:

-Səni doqquz ay nə qədər çalışsam da, öldürə bilmədim. Hər gün özüm əzab çəksəm də, səni qarnımda əzirdim, sıxırdım ki, bəlkə öləsən. Ancaq ölmədin. Sənin üzün necə də bərkdirdi! O qədər işgəncədən sonra ayağın bir az zədələndi. Hə indi də gölə düşdün, orda da ölmədin. Kaş kişinin qılçı qırılaydı, gəlib çıxmıyaydı. Səndən canım qurtarardı.

Onda başa düşdüm ki, ayağımın belə olmağında anam günahkardı. Qorxudan səsimi çıxarmadım. Uşaq olsam da, bu sözlər mənə çox təsir etdi. Kaş, boğulub ölərdim, bu sözləri eşitməyəydim. Mən artıq başa düşdüm ki, qara günlərim hələ qabaqdadır.

Anam gəlib başımın üstündə durub qışqırırdı:

-Dur çıx bayıra, səni görmək istəmirəm, dur, dur, qalx ayağa, sənin tayların iş görür, sən isə yatmısan.

Fikirləşdim, görəsən 5-6 yaşında uşaqlar nə iş görür ki, anam mənə bu sözləri deyir. Qorxumdan ayağa qalxdım, hələ də tam qurumamış şalvarımı götürüb geyindim və həyəətə çıxdım. Başım gicəllənirdi. Evin arxasına keçdim və qonşu həyətdə oynayan uşaqlara həsədlə baxdım. Onlar necə də xoşbəxt idilər. Mənsə bu evdən getmək, qaçmaq istəyirdim. Uzaqlara, ancaq hara və necə? Dözmək lazım idi. Mən artıq böyük adamlar kimi gələcəyim haqqında düşünür və anamdan ehtiyat edirdim. Yaxşı ki, atam var idi. Atam kolxozda çalışırdı. Axşam evə gələndə halımı soruşurdu. Qorxudan "hər şey yaxşıdır", deyirdim.

Atam da anamdan çəkinirdi. Hər sözü ona deyə bilmirdi. Atamın üstünə qışqırır və onun sözünü ağızında qoyurdu, atama danışmağa imkan vermirdi. Evdə hər problemi anam həll eləyirdi.

Günlər bir-birindən ağır keçirdi. Yeddi yaşım olanda mənə kəndimizdə 8 illik məktəbin birinci sinfinə oxumağa qoydular. Məktəbə gedəndə əlimdə bir dəftər sinifə daxil oldum. Heç nəyim yox idi. Sinifdə uşaq da az idi. İçəri keçib, bir yerdə əyləşdim. Müəllimə gəlib yanımda dayandı və üzümə baxdı.

-Adın nədir? - soruşdu.

-Adım Musadı. - Sakitcə cavab verdim.

Müəllim əlin çiyinimə qoydu:

-Hə, Musa, kitabdan, dəftərdən nəyin var?

Dedim:

-Bir dəne dəftərim var, qələm kitab yoxumdur.

-Yaxşı, otur, - deyib məndən aralandı.

Müəllimi görəndə elə fikirləşdim ki, o da anam kimi üstümə qışqırır, mənə təhqir edəcək. Ancaq belə olmadı. Gördüm ki, bir anamdan başqa hamının mənə olan münasibəti çox yaxşıdır. Çox çətinliklə hər əzaba, çətinliklərə dözərək 8-ci sinifi oxuyub, qurtardım. Atam qocalmış, anamın pis rəftarı isə onu əldən salmışdı.

Ayağım qüsurlu olduğundan mənə hərbi qulluğa getməyə icazə vermədilər. Ancaq istəyirdim ki, hərbi qulluğa gedəm, bir də bu kəndə qayıtmayam, ancaq belə olmadı. Dolanışq çox çətin olduğundan, ailəmə kömək etmək üçün kolxozda işləməyə başladım. Anam da hər gün mənə töhmət eləyib:

-Get işlə, kişi deyilsən? - deyirdi.

Anam mənə rahat buraxmırdı, sanki, qəsdimə durmuşdu, mənə məhv etmək istəyirdi.

Kəndimizdə Nərgiz adlı bir qız var idi. Çox xoşuma gəlirdi. İstəyirdim onunla evlənilib, şəhərə gedəm, özümə bir iş tapam, orada yaşayam. Ancaq hələ Nərgizə bu haqda bir söz deməmişdim. Bir gün işdən gələndə Nərgizlə rastlaşdıq. Salam verdim və soruşdum:

-Nərgiz, necəsən?

Ancaq yanında dayanmadım, ötüb keçdim. Nərgiz arxadan mənə çağırırdı:

-Musa, bir dayan, hara tələsirsən?

Dönüb həsrətlə Nərgizə baxdım.

-Mənə nəse demək istəyirsən? - soruşdum.

-Hə, demək istəyirəm. Ancaq dayanmırsan ki, sözümü deyim.

-Bilirsən, Nərgiz, elə bilirəm ki, mənə kimsə arxadan qovur, qaçmaq, uzaqlara getmək istəyirəm.

-Getmək istəyirsən, get də. Səni kim qoymur gedəsən.

-Nərgiz, bir atama görə qalmışam, yoxsa bu gün çıxıb gedərəm.

Nərgiz fikrə gedib soruşdu:

-Bəs anan?

-Ey Nərgiz, birin bilirsən, birin yox. Mən çox bədbəxt adamam, kaş mən bu dünyaya gəlməyəydim, gəldiyimə görə də çox peşmanam.

Nərgiz heç nə başa düşmürmüş kimi soruşurdu:

-Musa, sənə nə olub, sən nə danışırısan? Sən təmiz başqa adam olmusan, səni başa düşə bilmirəm.

-Vaxt olar başa düşərsən, onda bilərsən ki, mən çox bədbəxt adamam.

Bunu deyib, Nərgizdən aralandım. İti addımlarla gözdən itdim. Nərgiz evlərinə yollandı".

Musanın xatirə dəftərindən

Nərgiz Musa ilə bir sinifdə oxumuşdu. Oxuduğu illərdə Musa ilə münasibəti çox yaxşı olmuş, axır zamanlarda qəlbində Musaya qarşı bir sevgi baş qaldırmışdı.

Musa onun fikrindən çıxmırdı: "Onu görmək lazımdır. Nə baş verir. Onunla necə görüşüm?" - deyərək fikirləşirdi. Balaca qardaşı yadına düşdü. "Bəlkə onu göndərim, gəlsin bizə, söhbət edək".

Nərgiz qardaşını Musagilə göndərdi. Nərgizin sözlərini ona çatdırdı. Musa getmək istəmədi, sonra belə qərara gəldi ki, durum gedim, onu sevdiyimi deyim, bəlkə razı oldu. Yaşımızı tamam olsun, evlənək. Musa Nərgizi həyətlərində gördü və həyəət qapısını açıb həyəətə girdi. Nərgiz onu evə dəvət etdi.

-Yox, Nərgiz, gəl elə burda, bir yerdə oturaq, söhbət edək.

-Yaxşı.

Nərgiz razılaşdı, ağacın altında köhnə taxtın üstündə oturdular. Nərgiz soruşdu:

-Hə, Musa, indi danış. Söylə görüm nə baş verir?

Musa başını qaldıraraq kədərlə dolu gözlərini Nərgizin gözlərinə zillədi:

-Nə danışım?

-Səni narahat edən nə varsa hamısını.

Musa başına gələnlərin hamısını Nərgizə danışdı. Başını qaldıranda Nərgizin göz yaşlarının qırmızı yanağından axdığını gördü. Danışdığına peşman oldu:

-Ağlama, Nərgiz, bu mənim yazılan taleyimdir. Bundan qaçmaq olmaz. Nərgiz, mənim həyatda atamdan başqa heç kimim yoxdur, istəyirəm sən ilə evlənəm, atamı da götürüb buralardan gedək.

-Musa, fikir eləmə, hər şey yaxşı olacaq. Mən razı. Sən otur, mən sənə çay gətirim.

Musa razılaşmadı:

-Başqa vaxtı içərim.

Musa Nərgizlə vidalaşaraq, həyətdən çıxanda Nərgizin əmisi oğlu ilə qarşılaşdı:

-Ə, sən burda nə gəzirsən? Sən hara, bura hara?

Musa dayanıb Zakirin üzündəki kini-qəzəbi açıqca gördü:

-Əmingildən gəlirəm, onlara getmək olmaz?

-Yox, olmaz. Bir də səni orda görməyim, yoxsa sənə pis olar.

Musa Zakirin yaxasından tutdu:

-Nə pis olar, ə, biz bir-birimizi sevirik. Sən kimsən ki mənə bu sözü deyirsən?

Zakir Musanın əlini yaxasından güclə qopardı:

-Əlini çək, ə, yaxamdan. Qudurmusan deyəsən, bircə topalımız əksikdir...

Zakir Musanı itələdi. Bu söz Musaya güllə kimi dəydi. İstədi onu vursun, ancaq səbrini basıb ondan uzaqlaşdı.

"Topal" sözü hələ də onun qulağında səslənirdi.

Bir neçə gün keçmişdi. Zakir ona sifariş göndərmişdi ki, bir də oralarda səni görsəm, o biri ayağını da mən qıracağam. Bu söz Musaya çox toxunmuşdu. İmkan gəzirdi ki, onun dərşini versin. Musa bir gün kolxoz idarəsinə getmişdi. Zakiri orada gördü. "Onunla hesablaşmaq fürsətidir" - fikirləşib, onu gözündən qoymur, hara gedəcəyini gizlicə izləyirdi. Zakir idarədən çıxıb ayaqyoluna tərəf getdi. Musa tez aşağı düşüb onun dalınca ayaqyoluna tərəf iti addımlarla yaxınlaşdı və içəridə onunla üz-üzə gəldi. Zakir bunu gözləməzdi ki, onunla burda üzləşər. Musa əlindəki bıçaqla Zakirin qarnına iki dəfə zərbə endirdi:

-Sən mənə qılçamı qırmaq istəyirsən? - deyib onu itələdi.

Zakir yıxıldı, Musa bıçağı ayaqyoluna atıb oradan uzaqlaşdı. Sonra Nərgizgilə gəlib, olanları Nərgizə danışdı:

-Məni üzrlü hesab elə, bağışla, mən bunu etməliydim. O, mənə təhqir etdiyi üçün dözə bilmədim.

Kəndə xəbər yayıldı ki, Zakiri bıçaqla vurub, öldürüblər.

Bir neçə gündən sonra ağır yaralanan Zakir özünə gəlir. Zakiri Musanın vurduğu bəlli olur. Musanı həbs edirlər. Məhkəmə Musaya 8 il iş verir. Musanın taleyi daha da acınacaqlı olur, onu uzaq Sibire göndərirlər. Dörd aydan sonra isə Sibirdə dustaqxanaya salırlar. Dustaqlar şaxta, çovğunda, qarın dizə çıxdığı vaxtda "Tayqa"da şam ağacları qırırlar. Buna baxmayaraq, dustaq gündəlik normanı yerinə yetirməli idi. Musa 8 il bu çə-

tinliyə dözə biləcəkmə? "İnsanın üzü bərk olar deyiblər..."

Nərgizin məhəbbəti hələ ki, ona güc verirdi, hər çətinliyə dözüdü.

Altı ay keçmişdi. Nərgizdən məktub aldı. Musanın atası rəhmətə getmişdi, anası da başqa bir kişiyyə ərə getmişdi. Musa özünü çox tənha hiss etdi və doyunca ağlayıb ürəyini boşaltdı. Bir ümidi, arxa-dayağı Nərgiz idi.

Artıq yaz gəlmişdi, havalar yavaş-yavaş isinirdi. Musa özünə iş tapmışdı, dəllək işləyirdi. Həbsxanada artıq özünə hörmət qazanmış, güzəranı yaxşılaşmışdı. Nərgiz də hərdən məktub yazırdı. Musaya təsəlli verirdi. Ancaq bu çox çəkmədi. Nərgizi başqa birinə zorla ərə verdilər. Bununla da Musanın bütün ümidləri qırıldı. Ona həyatda yaxın olan bir kəs qalmadı. Anası da onu yaddan çıxartmışdı. Allahın məktubun da yazmırdı. Musanın işi getdikcə yaxşılaşır və özünü yaxşı bir dustaq kimi zabitlərə göstərmişdi.

Dustaqlar istirahət günü həyətdə gəzişirdilər. Dustağın biri ayaqyoluna girib qapını bağladı. Ayaqyolu taxtadan düzəldilmişdi. Qapının üstündə yumru bir daş qırığı götürüb ayaqyolunun qapısına atırdılar. Sanki yarış gedirdi görək dəlikdən daşı kim keçirdə bilər. Hamı atdı, heç kim daşı dəlikdən keçirdə bilmədi. Daş Musanın əlində idi. Dustaqlar dedi:

-Mişə, davay, bir sən qalmısan.

Musa daşı bərk atdı, daş dəlikdən keçdi. Hamı onu alqışladı. O, sevindi ki, gör neçə nəfər atdı, keçmədi, o atan kimi keçdi. Gözlədilər, dustaq ayaq yolundan çıxmırdı. Uşaqlar dustağı çağırırdılar, səs çıxmırdı. Musa gedib qapını çəkdi, açılmırdı. Qapını döydü, səs çıxmırdı. Qapını axır ki dartıb, qırdılar. Dustaq yıxılıb qalmışdı, alnından azca qan axmışdı. Musanın ürəyi tir-tir əsirdi. Deməli, Musanın atdığı daş onun alnına dəymiş, o da ölmüşdü. Uşaqlar hamısı Musanın üzünə baxırdı. Musa nə edəcəyini bilmirdi. Zabitin biri qışqırdı:

-Ora niyə yığılmışsınız?

Zabitə xəbər verdilər ki, dustaq ölüb. Zabitlər oraya gəldilər:

-Buna nə olub?

Onun alnının görəndə bildilər ki, nəşə olub. Musa elə bilirdi ki, bu işin üstü açılmaz, ancaq belə olmadı. İşin üstü açıldı. Musanı çağırırdılar, necə olmuşdu danışdı. Bir aydan sonra Musaya məhkəmə

8 il 6 ay iş verdi. O, 16 il 6 ay yatmalı idi. Bu da Musanın taleyi. Heç nədən iş üstünə iş. Daha iş-işdən keçmişdi, əlindən heç nə gəlmirdi, cəzasını çəkməli idi. Bir iş yaxşı oldu ki, onu öz işindən ayırmadılar. O düşünürdü: "Kaş, o vaxtı atam gəlməyəydi, göldə boğulub öləydim. Anam məni dünyaya gətirməyəydi. Bu ömür payıma düşən acılı günləri yaşamayaydım..."

Musa düz 16 il 6 ay həbsxana həyatını yaşadı. Çox əziyyətlər çəkdi, axır ki, sağ-salamat həbsxanadan çıxdı, hara gedəcəyini bilmirdi. Belə uzun müddətdə həbsxanada yatana qərrib bir ölkədə yaşamaq çox çətin idi. Fikirləşdi ki, kənddə qohum-əqrabam olmasa da, öz kəndimə qayıdım. Başqa hara gedə bilərdi ki..? Tanımadığı yerlərə getmək heç ağına da gəlmirdi.

Həbsxana qapısından çıxıb, bir az gedib geriyyə dönüb baxdı. Həbsxana divarlarını nifrətlə süzdü və yerə tüpürdü, oradan aralaşdı və dəmiryol vağzalına gəldi, bilet aldı. Qatarın getməyini gözlədi. Keçmiş günlər xəyalına gəldi. Elə bildi ki, bu saat Nərgizlə görüşəcək. Ancaq bu xəyal idi. Artıq vaxt tamam oldu, yola düşdü. Dörd gündən sonra Bakıya çatdı. Bilet alıb rayona yola düşdü, hara gedəcəyini bilmirdi. Onu fikirləşirdi ki, ata ocağında heç kim yoxdur, ora gedərəm. Zakir də yəqin ki, mənim günahımdan keçər. Nə olur olsun, başqa gedəsi yerim yoxdur. Axşam şər qarışanda gəlib kəndə çatdı. Bir az gözlədi ki, qaranlıq düşsün, onu heç kim görməsin. Qaranlıq düşəndə kəndə girdi. Gəlib evlərinə çatanda ayaq saxladı. Ev də onun kimi elə bil qocalmışdı. Divarlar qopub tökülmüşdü. Sanki həminke ev deyildi. Ev gözünə çox balaca dəydi. Həyətə keçdi, çəpər təmiz dağılmışdı. Həyətdə heç bir ağac qalmamışdı. Elə bil hamısını kəsmişdilər. Evin qapısı açıq idi. Pəncərələrdə şüşələr hamısı qırılmışdı, görünür burada uzun müddətdir yaşayış olmayıb. İçəri keçdi, heç nə yox idi. Görünür, gündüzlər burda uşaqlar oynayırdı. Əlindəki çantanı qapının ağzına qoyub həyəti gəzməyə başladı. Gəlib gölün qırağında dayandı. Göl qurumuşdu, suyu yox idi. Bir anlığa boğulduğu gün yadına düşdü.

O vaxtdan neçə mənasız günlər, aylar, illər keçmişdi. Musa həyəti başdan ayağa gəzib evə qayıtdı. Cibindən kibriti çıxarıb yandırdı, evin içinə göz gəzdirdi. Evin hər yeri uçub dağılmışdı. Təmir lazım idi.

-Sabahdan başlayım evi təmir edim, özümə gərək yaxşı güzaran düzəldim", - ilk fikrindən keçən bu oldu.

Musanın gəlməyindən heç kəsin xəbəri olmadı. Yorulmuşdu, çantayı eyvanda başının altına qoyub uzandı. Sanki yumşaq yataqda uzanmışdı, belə fikirlərlə yuxuya getdi. Səhər tezdən durub üst-başına əl gəzdirdi və həyəətə çıxdı. Qonşusu Mədəd kişi tezdən durub mal-heyvana ot qoyurdu. Musanı gördü, tanımadı. Öz-özünə:

-Görən bu adam kimdir? Səhər-səhər həyətdə gəzir, - deyə fikirləşdi.

İşini qurtarıb Musaya sarı getdi, salam verib dayandı. Musa Mədəd kişini tanıdı. Ancaq o Musanı tanımadı:

-A bala, sən kimsən, orda nə gəzirsən?

-Mədəd dayı, mənəm, Musa. Hacının oğlu.

Mədəd kişi bir xeyli fikrə getdi:

-Hə, bala, yadıma düşdün.

Yaxınlaşıb onunla görüşdü.

-Allaha şükür, gəlib çıxmısan.

-Sağ ol, Mədəd dayı, axır ki, həbsdən qayıtmışam.

-Yaxşı eləmişən, bala, ata yurdunda, anan çıxıb gedəndən sonra ev yiyəsiz qaldı, mal-heyvan çəpəri dağıdıb. Eybi yoxdur, yavaş-yavaş düzəldərsən. Gəl gedək, bir çay içək. Sonra bir şey fikirləşərik.

Mədəd kişi həyətdə keçdi, yoldaşını harayladı. Pəri arvad çölə çıxdı, Musanı görüb soruşdu:

-A kişi, bu kimdir?

-Aaz, rəhmətlik Hacının oğlu Musadı, qazamatdan qurtarıb gəlib.

Arvad gəlib Musa ilə görüşdü, evə keçdilər. Səhər yeməyin yeyib, həyətdə çıxdılar. Qonşular gəlib Musa ilə görüşdülər. "Xoş gəldin" etdilər. Kimin gümanı nəyə gəlirdi Musaya kömək elədi. Musa pəncərəyə şüşə saldı. Evə əl gəzdirdi, uçan yerləri təmir elədi, həyətdə bacanı səhmana saldı. Kənddə kim eşidirdi, gəlib onunla görüşürdülər. Hamıya maraqlı idi, 16 il 6 ay həbsxanada yatıb sağ-salamat evə qayıdasan. Səhəri günü Zakir də qardaşı ilə gəlib görüşdü, olub keçənləri yaddan çıxararaq, "Allah şeytana lənət eləsin, bir iş idi oldu", deyib barışdılar. "Nə lazım olsa bizə də de, kömək edək" deyib getdilər. Musa bir az rahatlıq tapdı.

Gəlib-gedənlərin arası kəsildi. Musa Nərgizi görmək istədi. Sonra fikirləşdi ki, ailəsi var, yaxşı

olmaz. Musa həbsxanadan çıxanda yoldaşları pul yığıb vermişdilər. Pulu xərcəyib azaltmışdı. Bir iş tapmaq lazımdır ki, pul qurtarmamış gəliri olsun. Musa sovxozda işə düzəldi və işləməyə başladı. Böyükdən-kiciyə hamı Musaya hörmət edirdi.

Musa bir gün işdən gəlib, həyətdə iş görürdü. Çöl qapının açıldığını eşidib, əlindəki baltanı yerə atıb, getmək istəyirdi ki, Nərgizi gördü, özün itirdi. Nərgiz dayanıb ona baxırdı. Nərgiz təmiz yadlaşmışdı. Qara saçlardan əsər-ələmət qalmamışdı. Tamam dəyişmişdi. Musa Nərgizə tərəf yeridi və ikisi də üz-üzə dayandı və bir-birinə xeyli baxdı. Nərgiz hönkürtü ilə ağlayıb, Musanı qucaqladı. Musa donub qalmışdı, ancaq hiss elədi ki, gözündən axan yaş üzünü islatdı. Handan-hana Nərgizi özündən araladı. Nərgiz başını qaldırıb, Musanın gözündən axan yaş əlinin arxası ilə sildi:

-Ağlama, bizim taleyimiz qara gəldi, bir-birimizə qovuşa bilmədik.

Musa özünü toxdadıb Nərgizə təskinlik verdi:

-Yaxşı, sən də ağlama, gəl keçək içəri, danış görüm necəsən?

Birdən Musa başa düşdü ki, onu evə dəvət etməmək olmaz, görən nə deyər? Onlar həyətdə dayanıb, xeyli söhbət elədilər. Hər ikisinin əhvalı yaxşılaşdı. Nərgiz ailə qurandan sonra bir qızı olmuşdu. Həyat yoldaşı iki il əvvəl xəstələnib, dünyasını dəyişmişdi. Nərgiz qızı ilə bir yerdə qonşu kənddə yaşayırdılar. O da Musa kimi əzablar içində yaşamışdı. Nərgiz bunları danışanda Musa çox pis oldu:

-"Deməli, Nərgiz də mənim kimi xoşbəxt ola bilməyib!"

Nərgizin: "gedirəm" deməyi onu xəyallarından ayırdı.

-Yaxşı, mən gedirəm qaranlıq düşür.

-Bəlkə, səni yola salam?

-Yox, özüm gedəcəm, özünü qoru, özünə yaxşı bax, hər şey yaxşı olacaq.

-Nərgiz, səndən xahiş edirəm, imkan olanda, məni yaddan çıxarma. Özün bilirsən ki, mənim heç kimim yoxdur, hərdən gəl, məni yoxla.

Nərgiz sağollaşdı ayrıldı, elə bil ayaqları getmirdi, Musadan ayrılmaq istəmirdi, ancaq neynəmək olar, getmək lazımdır.

Musa axşam yeməyini yeyib, yerinə uzandı. Nərgiz onun fikrindən çıxmırdı. Onun yoldaşının rəhmətə getməyi, onu düşündürdü: "Bəlkə elə

Nərgizlə evlənim, görən razı olar?" Çox götür-qoy elədi, bir qərara gələ bilmədi. Çünki Nərgizin böyük qızı var idi. O, heç vaxt razı olmaz. Musa bu xəyallarla yuxuya getdi. Neçə illərin qanun-qaydası onu səhər tezdən durmağa adət eləmişdi. Yatağından qalxıb, həyəət çıxdı. Nərgizlə durub danışdığı yerə gözü sataşdı, elə bildi Nərgiz orda dayanıb, onu gözləyir. Fikrindən onu çıxara bilmirdi:

-"Yox, görək Nərgizlə danışsam, görüm nə deyir".

Bir neçə gündən sonra Nərgiz Musaya bir də baş çəkdi. Həyətdə oturub, şirin-şirin söhbət edirdilər. Musa hərdən diqqətlə Nərgizə baxırdı. Onun ağ saçları onu daha da gözəlləşdirirdi, ona olan sevgisi daha da güclənirdi. Musa birdən Nərgizin sözün kəsdi:

-Nərgiz, gəl evlənək, bəlkə bundan sonra biz xoşbəxt olaq! - deyib, onun gözlərinə baxdı.

Nərgizin gözləri əvvəlki kimi, yəni, cavan vaxtında olduğu kimi elə bil bulaq idi, qaynayırdı.

-Yox, Musa, olmaz, mənim qızım olmasaydı, bəlkə də mümkün olardı. Gülbənizin 15 yaşı var, mənə bu yaraşmaz.

Musa onun sözünü kəsdi:

-Bilirsən, sən qızın, mənim qızım. Onu öz qızım kimi sevecəm, ondan narahat olma.

-Yox, sənə canım da qurbandı. Sən mənim sevgimə görə 16 il 6 ay həbsxanada yatmışan. Ancaq bu mümkün deyil, başqa birini taparsan, evlənib xoşbəxt olarsan. Allah qoysa, pis günün, yaxşı günün də olur.

Musa dinməz ona qulaq asırdı. O, belə də bildirdi ki, Nərgiz bu işə razı olmayacaq. Belə də oldu. Onlar sakit oturub, başlarını aşağı dikmişdilər, sanki bir-birindən utanırdılar.

-Yox, Nərgiz özün də bilirsən ki, mənə qız tapıb evləndirməyə nə anam var, nə bacım. Özüm də heç kimə deyən deyiləm. Gözlüyərik, qızın ərə gedər, sonra evlənərik. Dünyanın axırı deyil ki...

Nərgiz dilləndi:

-Yox, sənə baxan lazımdır. Paltarın var, yeməyin var, onsuz da sən çox əzab əziyyət çəkmisən, sənə qulluq lazımdır.

-Narahat olma, onsuz da mən öyrənmişəm, əgər evlənsəm, yoldaşıma mən qulluq edəcəm.

Nərgiz dilləndi:

-O qadın doğrudan da, bəxtəvər olacaq! - deyib, ah çəkdi.

Nərgiz ayağa qalxdı:

-Yaxşı, mən gedim. Gülbəniz evdə təkdir.

-Yaxşı, get, mən o günü gözləyirəm. O ailə qur-sun, sonra biz bir şey fikirləşərik.

Nərgiz dinmədən qapıdan çıxdı və evlərinə yollandı. Qızı onu fikirli görüb soruşdu:

-Ana, sənə nə olub, belə fikirlisən?

-Heç nə, qızım, getdim Musanın yanına, onunla bir az söhbət elədik, keçmiş günlər yadıma düşdü, halım qarışdı.

Gülbəniz anasının əlini əllərinin içində tutub, sinəsinə qoydu, soruşdu:

-Ana, de görüm, Musanı hələ də sevirsən?

Ana qızının üzünə baxdı:

-Qızım, o sevgi elə bir varlıqdı ki, onu ürəyindən heç vaxt qoparıb, ata bilmirsən. Bəli, onu sevirəm, özü də çox... - deyib qızını qucaqladı.

Onun göz yaşları Gülbənizin saçını isladanda, o, bildi ki anası ağlayır. O, sakitcə başını sinəsinə qaldırdı və anasının gözündən yaş axdığını gördü:

-Ana, onda niyə ona ərə getmirsən?

-Olmaz, qızım, sən varsan, olmaz. Sən ailə qurarsan, ondan sonra baxarıq.

Gülbəniz bu sözdən sonra başa düşdü ki, anası onunla ailə qurmaq fikrindədir. Çox sevincli və zərəfatla anasına dedi:

-Ana, onda mən özümə oğlan tapım, ərə gedim...

Hər ikisi güldülər:

-Tələsmə, qızım, inşallah, o günü də görərik.

Həmin ili qış çox sərt keçdi, Musa bərk xəstələndi. Həbsxanada olanda ağ ciyəri soyuqlamış və xəstəxanada uzun müddət müalicə olsa da tam sağalmamışdı. Rayondan kəndə gəlib işləyən "feldşer" onu müalicə edirdi. Musa bir həftədən sonra ayağa durdu, vəziyyəti yaxşılaşmışdı, qızdırması tamam çəkilmişdi.

Novruz bayramı yaxınlaşırdı, havalar yavaş-yavaş qızırdı. Hamı yazın gəlməyin səbirsizliklə gözləyirdi. Gülbənizi kənddə bir oğlan istəyirdi. O da qızın xoşuna gəlmişdi. Bayramda elçi gəlmək istədiklərini bildirmişdi. O da anasına dedi:

-Ana, bizə elçi gələcək.

-Nə elçi, a bala?

-Ana, elçi də, Qulu kişinin oğlunun elçisi.

Nərgiz qızının razı olduğunu anladı.

-Gəlsinlər, a bala, Allah xəşbəxt eləsin.

-Ana, Allah səni də xoşbəxt eləsin! - deyib, anasını qucaqladı. Hər ikisi sevinirdi.

Nərgiz belə qərara gəldi, Musanı da dəvət eləsin. Qızı ilə məsləhətləşdi, hər ikisi razı oldu. Elçilər gələn günü hazırlıq gördü və Musanı görməyə getdi. Musa Nərgizi görüb sevindi:

-Nə yaxşı gəlmisən? Elə bilirdim məni yaddan çıxarmısan.

-Yox, Musa, səni yaddan çıxara bilmərəm. Sən mənim qəlbimdə həmişə yaşamısam, həmişə yaşayacaqsan. Bilirsən, niyə gəlmişəm?

-Yox, bilmirəm.

-Gülbənizə elçi gəlir. Bu axşam istəyirəm sən də orda olasan.

Musa təəccübləndi:

-Mən?

-Bəli, sən.

-Olaram, canla, başla. Təki, xeyir iş olsun.

-Bax, gecikmə, tez gəl.

-Baş üstə.

Nərgiz sağollaşdı, qapıdan çıxdı. Musa bu iş çox sevindi, içəri keçdi. Elə də yaxşı olmayan partılarını taxtın üstünə tökdü, hazırlıq görməyə başladı. O, məclisə tez getməyə qərara aldı ki, tez gəlib Nərgizlə, qızı ilə rahat söhbət etsin.

Gəlib, qapını döydü. Nərgiz Musanı gördü:

-Gəl! - deyə onu evə dəvət elədi.

Musa içəri keçib Gülbənizlə görüşdü. Gülbəniz anasının cavanlığına çox oxşayırdı. Musa dedi:

-Qızım, xoşbəxt ol, təbrik edirəm, qoşa qarıyasız.

Gülbəniz utandı, yanaqlarında qızartı hiss olundu. Musa keçib içəridə oturdu, Nərgiz içəri daxil oldu:

-Özünü sərbəst hiss elə, bura sənə evindi, utanma! - deyib onun qabağına bir stəkan çay qoydu. Musa stəkanı əli ilə tutub fikirləşdi. Axırncı dəfə ona qadının çay verməyi yadından çıxmışdı. Nərgizin təmizkar olduğunu cavanlıqdan bilirdi. O, evə göz gəzdirdi. Hər yer təmiz və səliqəli idi. Qonşular da gəlib əyləşdilər. Şər qarışanda elçilər gəldilər. Heç kim danışmırdı, hamı ağsaqqalı gözləyirdi ki, görək nə deyəcək?

Axır ki, söhbət açıldı:

-Nərgiz bacı, Gülbənizə elçi gəlmişik. Allahın izni ilə qızımızı oğlumuzla almaq istəyirik.

Nərgiz utana-utana:

-Əgər qızla oğlan bir-birini sevirsə, biz də "hə"

deyirik.

Hamı əl çaldı. Ağsaqqal kişi ayağa durdu:

-Allah xoşbəxt eləsin, çay gətirin.

Qonaqlar çay içib getdilər, evdə üçü qalmışdılar. Sakitlik idi.

-Nərgiz, icazə ver, mən də gedim. Allah qızımı-zı xoşbəxt eləsin.

O, bunu deyib qalxmaq istədi.

-Yox, hələ otur, tələsmə, - deyib o biri otağa keçdi.

Musa gözləməli oldu. Nərgiz əlində bağlama içəri gəldi:

-Bunu da özünə apar, Gülbənizin şirinliyidi.

Musa ayağa durdu, Gülbənizlə görüşüb, evdən çıxdı. Nərgiz Musanı yola qədər ötürdü. Musa dayandı, "hələlik" demək istədi, dayandı, onun əllərini əli ilə tutub, üzünə qoydu, ürəyinin döyüntüsünü əllərində hiss elədi. Əlini dodağına yaxınlaşdırıb, öpdü. Qəhər Musanı boğdu, özünü güclə saxladı və ondan kənarlaşıb, qaranlıqda yox oldu. Bu onun həyatının xoş günü idi. Xoşbəxtlik sanki üzünə gülürdü.

Evə gəldi, bağlamı açdı. İçində hər cür şirniyyat var idi. Soyunub yerinə uzandı, əlini dodağına vurdu. Elə bil od tutub yanırdı.

Vaxt-vədə gəldi. Gülbəniz gəlin köçdü, Nərgiz tək qaldı. Musa bilirdi ki, təklik Nərgizi sıxır. Qərara gəldi ki, onlara getsin. Axşam qaranlıq düşəndə Nərgizgilə yollandı. Qapıya çatanda gördü ki, Nərgiz həyətdə nəşə iş görür. Nərgiz çağırırdı:

-Gəl, Musa. Necəsən? Yaman darıxıram qızdan öteri.

-Məndən öteri darıxmırsan?

-Darıxıram, təklik pis şeydi, evə girirəm, divarlar üstümə gəlir. Keçək içəri, çay dəmləmişəm, çay içək.

Nərgiz çay süzdü. Musa çayı içib, sözbə başladı:

-Nərgiz, indi vaxtdı. Gəl evlənək. Evini Gülbənizgilə ver, burda yaşasınlar. Biz də orda xoşbəxt olarıq. Gülbəniz bizim qızımızdı, o da xoşbəxt olsun.

Nərgiz Musa ilə razılaşdı:

-Onda qıza deyim, köçsünlər, bura yiyəsiz qalması. Sonra da biz evlənərik.

Nərgiz qızı ilə məsləhətləşdi. Onlar da razılıq verdi, köçdülər.

Musa toy eləmək fikrində deyildi. Nərgizlə məsləhətləşdi, onu bir axşamçağı götürüb evinə

apardı. O gündən bir yerdə mehriban yaşamağa başladılar. Ər-arvad tez-tez Gülbənizə baş çəkir, onu darıxmağa qoymurdular.

Bir neçə ay keçmişdi. Musa yenə xəstələnmişdi. Nərgiz onu rayona həkimə apardı. Həkim onu müayinədən keçirdikdən sonra başını buladı. Musa başa düşdü ki, nəşə ciddi bir xəstəliyi var. Nərgiz dözmədi, soruşdu:

-Həkim, ciddi bir şey var?

-Yox, qızım, bir balaca soyuqdəyməsi var. Müalicə olunar, keçib gedər.

Həkim onun xəstəxanada yatmağını məsləhət gördü:

-Yatarsan, müalicə alarsan, keçib gedər.

Musa inadkarlıq elədi:

-Həkim, müalicəni yaz, aparım, evdə müalicə edim.

Axır ki, həkim razılaşdı.

Musa həkim yazan dava-dərmanı alıb, evə döndü. Xəstəlik öz işini görmüşdü. O, vərəm xəstəsi idi. Nərgizlə Musa düz iki il bir yerdə yaşadılar. Nərgiz Musanın hər əziyyətin çəkir, ona əlindən gələni hörməti edirdi. Ancaq Musa getdikcə zəifləyir, xəstəlik öz təsirini göstərirdi. Musa övladlarının olmasını gözləyirdi. Ancaq onların övladı olmadı. Bu da ona çox təsir edirdi. Nərgiz də bunu hiss edirdi ki, o, övlad atası olmaq istəyir, ancaq arzusu ürəyində qaldı. Nərgiz bir gün Musaya məsləhət etdi ki, gəl, Bakıya gedək, orda müalicə alıb, yaxşılaşarsan. Musa güldü:

-Yox, Nərgiz, artıq gecdi. Mənim sayılı günlərim qalır. Mən bu dünyadan köçəndə çox fikir etmə. Çünki gec də olsa bir-birimizə qovuşduq, mənim arzum ürəyimdə qalmadı. Bizim qismətimiz bu imiş. Sən özünə fikir ver, Gülbəniz təkdir, sən onun həm atası, həm anasısan.

Nərgiz oturub, ona diqqətlə qulaq asırdı. Sanki Musa onunla vidalaşırdı:

-Mən öləndə qəbrimin üstünə tez-tez gələrsən. Mən ömrüm boyu qaçmaq istəmişəm, taleyim məni qaçmağa uşaqlıqdan məcbur edib. Mən hələ həbsxanada olanda xəstə idim. Orda neçə dəfə müalicə almışam. Elə bilirdim ki, sağalmışam. Mən bilmirdim ki, bu xəstəlik hələ də davam edir. Məni bağışla ki, belə oldu. Gərək biz bir-birimizlə bir yerdə çox olaydıq. Mən səni yarı yolda qoyub, qaçmaq məcburiyyətindəyəm.

Musanın hərərəti getdikcə qalxırdı, dodaqları

para-para olmuşdu. Nərgiz əlindən gələni edirdi ki, o, yaxşılaşsın. Ancaq heç bir kömək edə bilmirdi. Yavaş-yavaş hava qaralırdı. Musa tez-tez su içirdi. Nərgiz onun yanında oturub, sanki onun ağrılarına şərik olmaq istəyirdi. Ancaq əlindən heç nə gəlmirdi. Musa bir anlıq yuxuya getdi. Nərgiz evdə səliqə-səhman yaratdı. Çölə çıxıb, hər şeyə diqqət yetirdi. Hər şey öz yerində idi. Birdən xırıltı səsi eşitdi, içəri keçdi. Musa çətin nəfəs alırdı, sinəsi qalxıb enirdi. O, gözünü açdı, Nərgizə nəşə demək istədi, bacarmadı. Tər damcıları onun alınına yığılmışdı. O, axırıncı dəfə dərinədən nəfəs aldı, onun xırıltılı səsi kəsildi. Nərgiz qışqırıb, çölə çıxdı. Qonşular səsə gəldilər. Musa artıq dünyadan köçmüşdü.

Səhəri onu dəfn etdilər. Bu iki tale yenə ayrıldı. Nərgiz bütün çətinliklərə dözməli idi, necə ki, dözmüşdü. O, Musanın məzarını tez-tez ziyarət edirdi. Ancaq Musanın dediyi kimi o, Nərgizi bərdəlik tək qoyub, qaçıb getmişdi.

*Taleyinə qara günlər gətirdin,
Ürəyimdə qəm ağacın bitirdin.
Qısa yolla ayrılığa yetirdin,
Dönə-dönə, yaradandan incidim.*

*Sevməyə, çoxlu-çoxlu həvəs verdin,
Yaşamağa qram-qram nəfəs verdin.
Qanad açdıq, onda bizə qəfəs verdin,
Dönə-dönə, yaradandan incimişəm.*

*Şamla qoşa əriyirəm gecələr,
Gözləyirəm, məndə sönən gün gələr.
Cismin ölür, onda ruhum dincələr,
Dönə-dönə, yaradandan incimişəm.*

*Bu dünyada dərdə, qəmə qul oldum,
Qismət, məndə üz döndərdi, dul oldum.
Mənlə gəzən fikirlərə çul oldum,
Dönə-dönə, yaradandan incimişəm.*

*Başım üstə fırtınalar dolandı,
Dərdimin üstünə dərdlər qalandı.
Xoş günlərim yavaş-yavaş talandı,
Dönə-dönə, yaradandan incimişəm.*

Bəxtimə yazılan qara günlərə Əlvida!

25.12.2017